

Тетяна Баланюк,
головна бібліотекарка,
Наукової бібліотеки
Хмельницького національного університету

Робота Наукової бібліотеки Хмельницького національного університету під час воєнного стану

***Анотація.** У статті висвітлено напрями роботи наукової бібліотеки Хмельницького національного університету від початку вторгнення російських військ на територію України.*

***Ключові слова:** воєнний стан, наукова бібліотека, волонтерська діяльність, дистанційне обслуговування, віртуальні послуги.*

З початком повномасштабного російського вторгнення на територію України працівники бібліотек, використовуючи свої знання, вміння та навички, міцно тримають інформаційний фронт. Зокрема, Наукова бібліотека Хмельницького національного університету (далі бібліотека) ні на день не припиняла забезпечення широкого загалу користувачів достовірною інформацією через вебсайт книгозбірні та соціальні мережі. У березні була відновлена робота всіх структурних підрозділів з обслуговування читачів. Фахівці бібліотеки розпочали створення літопису «Бібліотека під час російсько-української війни», що дасть у майбутньому можливість відновити перебіг воєнних місяців бібліотечного життя, дізнатись, як перелаштував роботу колектив книгозбірні.

Хмельницький, як й інші міста України, переживає ракетні обстріли, але попри це місто є тиловим, куди прибувають із прифронтових територій тисячі вимушених переселенців. Тож разом з університетом співробітники бібліотеки долучилися до волонтерського руху Хмельниччини, надаючи допомогу тимчасово переміщеним особам, займалися плетінням маскувальних сіток для військових потреб, виготовленням подушок та матраців, розвантаженням та сортуванням гуманітарної допомоги, організацією збору продуктів харчування та речей першої необхідності, закупівлею миючих засобів та засобів гігієни, надавали допомогу переселенцям з пошуку тимчасового житла. Окремі члени колективу безкоштовно надавали тимчасовий притулок сім'ям, постраждалим від обстрілів, у себе вдома; сприяли у проведенню занять з дітьми-біженцями у навчальному просторі «Vektor», формували гуманітарну допомогу для України під час перебування у евакуації в Німеччині.

У кожної людини в цей складний і тривожний час є можливість спробувати свої сили заради допомоги бійцям, які боронять кордони України. Зокрема, родина головної бібліотекарки за власні кошти придбала кілька комплектів військового обмундирування і передала їх до військової частини; члени колективу книгозбірні неодноразово здійснювали донорську допомогу для порятунку поранених бійців та мирних людей, постраждалих від обстрілів; долучалися до курсів домедичної допомоги за протоколами НАТО, які проходили на базі університету; брали участь у заняттях із використання стрілецької зброї.

Особливої актуальності з початком повномасштабної війни набув захист інформаційного простору, боротьби з фейками, дезінформацією та кіберзагрозами у віртуальному вимірі. Зважаючи на це, працівники сектору електронної бібліотеки стали членами Інтернет-Військ України [1]. Професійно застосовуючи свої вміння орієнтуватися в інформаційному потоці, працювати з інформацією, критично її оцінювати, використовуючи

різноманітні інформаційні ресурси, вони активно сприяли і сприяють розповсюдженню правдивої інформації про війну в Україні.

Колектив бібліотеки долучився також до онлайн-ого професійного спілкування зі шведськими колегами під час вебінару «Швеція – Україна: співпраця у воєнний час», організованому Національною бібліотекою України ім. Ярослава Мудрого та ВГО «Українська бібліотечна асоціація»; брав участь у Шевченківському і антивоєнному форумі, який відбувся до 208-ої річниці від дня народження поета, разом зі Студентським літературним театром ХНУ «Глорія», кафедрою української філології, кафедрою слов'янської філології ГПФ та обласним об'єднанням Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, а також у XXV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Короленківські читання 2022» за темою «Бібліотеки, архіви, музеї в умовах війни», організованій Міністерством культури та інформаційної політики України, Харківською державною науковою бібліотекою імені В.Г. Короленка, Харківською державною академією культури, Харківським обласним відділенням (філією) ВГО «Українська бібліотечна асоціація» [2].

Бібліотека завжди намагається бути ближче до свого користувача, їй належить важлива роль в інформаційній підтримці освітньої та наукової діяльності університету. Свою роботу книгозбірня продовжує й під час війни, забезпечуючи доступ читачів до бібліотечних ресурсів, сервісів та послуг, які надаються в дистанційному режимі. До існуючих традиційних віртуальних послуг та ресурсів, як-от віртуальна довідка, систематизація за УДК, МБА та ЕДД, перевірка на плагіат, інституційний репозитарій, електронна бібліотека, електронний каталог та ін., додалися нові. До прикладу, додано сервіс «Онлайн-консультант» задля зручності спілкування з віддаленими користувачами та швидкого реагування на їхні запити; проведення культурно-просвітницьких заходів перейшло в онлайн-режим за допомогою програм для організації та підтримки відеозв'язку ZOOM, Google Meet, Skype. Комунікація з віддаленими користувачами підтримується постійно, завдяки всім доступним засобам зв'язку: електронній пошті, онлайн-чату, бібліотечному сайту, соціальній мережі «Фейсбук», телефонному зв'язку. Зокрема, на сайті бібліотеки та в соціальній мережі «Фейсбук» розміщено інформацію про нові надходження до фонду, різноманітні заходи та події, електронні презентації та відеоролики, ресурси та послуги бібліотеки, зміни графіку роботи, безкоштовні світові інформаційні ресурси для науковців. Цього року бібліотека отримала можливість забезпечити доступ академічної спільноти Хмельницького національного університету до колекцій понад 500 провідних бібліотек Європи та США за допомогою домовленостей, запроваджених SCONUL (Асоціація бібліотек університетів Великобританії), за допомогою системи міжбібліотечного абонементу RapidILL, котра є одним із продуктів Clarivate (зокрема її частини ExLibris), які компанія надала українським інституціям на знак підтримки України в російсько-українській війні [3].

Задля розвитку стресостійкості студентської молоді та допомоги їм у подоланні складних життєвих обставин у бібліотеці Психологічною службою ХНУ була проведена серія тренінгів, під час яких присутні отримали професійні рекомендації провідних психологів щодо профілактики та відновлення психічного та фізичного здоров'я у стресовому та постстресовому стані.

Отже, працівники бібліотеки, як і весь український народ, стали до бою, наполегливо працюючи, зберігаючи свої фонди в безпеці, забезпечуючи користувачам цілодобовий доступ до інформаційних ресурсів та віртуальних баз даних, сучасних сервісів та платформ відеозв'язку, беручи активну участь у волонтерській діяльності задля скорішої перемоги України над ворогом.

Список використаних джерел

1. Міністерство культури та інформполітики запрошує кожного приєднуватись до Інтернет Війська України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mkp.gov.ua/news/6947.html>. – Назва з екрана.
2. Вебінар «Швеція – Україна: співпраця у воєнний час», 17 червня 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/konferentsii-seminary-treninhy/seminary/icalrepeat.detail/2022/06/17/3546/-/vebinar-shvetsiia-ukraina-spivpratsia-u-voiennyi-chas-17-cherwnia-2022-r-vidbudetsya>. – Назва з екрана.
3. Наукова бібліотека ХНУ отримала доступ до платформи RapidILL. – Режим доступу: <https://khmnu.edu.ua/naukova-biblioteka-hnu-otrymala-dostup-do-platformy-rapidill%ef%bf%bc>. – Назва з екрана.

УДК 027.53:004.087:002.1(086):004.738.1(477.43)

Валентина Маковська,
заступник директора з наукової
роботи та інформатизації обласної
універсальної наукової бібліотеки,
м. Хмельницький

ORCID ID 0000-0002-7611-1116

Електронна бібліотека та колекції документів на сайті Хмельницької ОУНБ

***Анотація.** Розглянуто питання формування електронної бібліотеки та колекцій як сучасного інформаційного ресурсу ОУНБ. Акцентовано увагу на етапах створення і вдосконалення електронної бібліотеки на базі краєзнавчого фонду. Визначено перспективи розвитку обласної наукової бібліотеки.*

***Ключові слова:** електронна бібліотека, електронна колекція документів, обласна універсальна наукова бібліотека.*

Сучасне суспільство неможливо уявити без інформаційних технологій, інтенсивний розвиток яких зумовив формування нової культурної реальності. Інформатизація, що привела до нового стану соціуму, викликана першочерговим розвитком сфери виробництва інформації і знань; створенням технологічних умов переробки, перетворення, генерації нової інформації, умов доступності інформації на будь-якому носії, в будь-який час, у будь-якому місці; стимулюванням упровадження інформаційної техніки і технологій у соціокультурну сферу. Розширення цифрової комунікаційної інфраструктури, технології великих даних, ресурсні бази даних, пошукові системи, соціальні мережі, вебсервіси дозволяють моделювати економічні і соціальні процеси і безпосередньо впливати на них [2]. Бібліотека ж залишається однією з комунікативних структур суспільства, бо в усі часи сприймається гарантом цивілізованого суспільства, ознакою освіченості та культури.